

Anca Vlaicu
Iulia Anghel
Ileana Popescu

Mihaela Vlioncu
Cristina Marian-Ionescu
Simona Dobrescu

Ministerul
Educației

7

Limba și literatura română

Manual pentru
clasa a VII-a

EDITURA CD PRESS
www.cdpress.ro

Cuprins

	Ghid de utilizare a manualului /8 Evaluare inițială. Test /13	
Unitatea de învățare	Leții	Lectură
Unitatea I DESPRE IDENTITATE	Lectură. Textul narativ literar <i>Cișmigiu & Comp. de Grigore Băjenaru</i> /16 Lectură. Personajul. Mijloace de caracterizare /22 Lectură. Comunitatea de dialog /28 Limba română. Varietatea în descrieri. Atributul /33 Redactare. Recenzia /43 Comunicare orală. Podcastul și masa rotundă /47 Interculturalitate. Personaje de poveste /51 Evaluare. Test /54 Clubul de lectură /55	Personajul. Mijloace de caracterizare
Unitatea II DESPRE MOTIVAȚIE	Lectură. Textul narativ literar <i>Cireșarii – Aripă de zăpadă de Constantin Chiriță</i> /59 Lectură. Textul epic. Narativul literar /66 Lectură. Gândirea critică /70 Limba română. Coerența și claritatea în texte narrative. Fraza /72 Redactare. Povestea scrisă /80 Comunicare orală. Povestea orală /84 Interculturalitate. Povești despre cum s-au creat lucrurile /86 Evaluare. Test /91 Clubul de lectură /92	Textul epic. Narativul literar. Strategii de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip epic. Strategii de interpretare: discuții privind semnificațiile textelor citite
Unitatea III DESPRE CONSECINȚE	Lectură. Textul dramatic <i>Capra, Iedul cel mic și Cumătra Lupoaică de Matei Vișniec</i> /96 Lectură. Textul dramatic și arta spectacolului /101 Lectură. Cărțile-oglină și cărțile-fereastră /105 Limba română. Naturaletă în textul dramatic. Interjecția. Accentul /107 Redactare. Piesa de teatru /111 Comunicare orală. Interpretarea unui rol într-o piesă de teatru /114 Interculturalitate. Soarele în mitologia românească /117 Evaluare. Test /122 Clubul de lectură /123	Textul dramatic și arta spectacolului. Autor, personaj dramatic. Rolul indicațiilor scenice. Rolul dialogului. Actori, decor, costume, lumini, muzică. Dialogul în textul scris și în spectacol. Monitorizarea propriei lecturi

Limba română	Redactare	Comunicare orală	Interculturalitate
<p>Atributul (realizări prin adjectiv, substantiv, pronume, numeral, adverb). Topica adjectivului. Adjectivul participial. Posibilități combinatorii ale adjectivului. Numeralul. Posibilități combinatorii ale numeralului. Verbul. Alte verbe copulative (a deveni, a ajunge, a ieși, a se face, a părea, a rămâne, a însemna)</p>	<p>Prezentarea textului (elemente grafice specifice diverselor tipuri de texte): comentarea unor pasaje din textele citite; caracterizarea personajului. Stil: varietate. Etapele scrierii: editarea</p>	<p>Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: clasificare, reformulare, repetare, conectori pragmatici, fapt și opinie</p>	<p>Elemente de mitologie românească</p>
<p>Verbul. Utilizări sintactice ale formelor verbale nepersonale: infinitivul, gerunziul, participiul, supinul. Circumstanțialul de cauză. Circumstanțialul de scop. Topica în propoziție. Norme de punctuație. Posibilități combinatorii ale verbului. Fraza: coordonarea prin juxtapunere și prin joncțiune. Conjunții coordonatoare. Norme de punctuație (virgula, punctul-și-virgula)</p>	<p>Structuri textuale. Integrarea părților. Etapele scrierii</p>	<p>Structuri textuale: secvențe de tip narativ, descriptiv, dialogat, explicativ</p>	<p>Elemente de mitologie românească</p>
<p>Interjecția. Onomatopeele. Interjecția predicativă. Ortoepie și ortografie. Utilizarea corectă a accentului. Variante accentuale admise/neadmise de normă</p>	<p>Prezentarea textului: elemente grafice specifice diverselor tipuri de texte: descrierea unei emoții (bucurie, uimire, frică). Stil: naturalețe</p>	<p>Modificarea conturului intonațional și a mărcilor prozodice pentru a transmite emoții. Inteligența emoțională: recunoașterea emoțiilor interlocutorilor</p>	<p>Elemente de mitologie românească. Despre limba și cultura țărilor din vecinătatea României. Contacte culturale</p>

Unitatea de învățare	Leccióni	Lectură
Unitatea IV DESPRE ORIGINALITATE	Lectură. Textul liric /126 <i>O, rămâi...</i> de Mihai Eminescu <i>Cine poate ști</i> de Ana Blandiana <i>Magazinul de cadouri pentru copii</i> de Iv cel Naiv Lectură. Textul liric. Exprimarea sentimentelor și a emoțiilor /130 Lectură. Gândirea creativă /136 Lectură. Textul nonliterar. Articolul publicistic /138 <i>Știința fericirii</i> de Ioana Ionescu Limba română. Originalitatea în texte literare și nonliterare. Vocabularul /142 Redactare. Prezentarea scrisă /148 Comunicare orală. Prezentarea orală /152 Interculturalitate. Originalitatea populară /156 Evaluare. Test /158 Clubul de lectură /159	Textul liric. Exprimarea emoțiilor și a sentimentelor. Strategii de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip liric. Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat (repetiția, metafora). Discuții privind semnificațiile textelor citite
	Lectură. Textul nonliterar. Interviu /162 <i>Viața extraordinară a Malalei</i> de Sirin Kale Lectură. Dialogul în textul nonliterar /166 Lectură. Experimentul de gândire /169 Lectură. Textul nonliterar. <i>Anunțul</i> /170 Limba română. Pronumele /172 Redactare. Anunțul. Interviu /180 Comunicare orală. Interviu oral /182 Interculturalitate. Contacte culturale /184 Evaluare. Test /186 Clubul de lectură /187	Dialogul în textul nonliterar. Interviu. Strategii de interpretare: discuții privind semnificațiile textelor citite
	Evaluare finală. Test /188 Transcrierea textelor audio /189	

Competențe generale și specifice

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral

- 1.1. Sintetizarea informațiilor, a intențiilor de comunicare și a atitudinilor comunicative din diverse texte monologate și dialogate
- 1.2. Prezentarea unor informații, idei și puncte de vedere, oferind detalii semnificative și exemple relevante, în fața unui public cunoscut, adoptând comportamente paraverbale și nonverbale adecvate
- 1.3. Participarea la interacțiuni verbale diverse, apelând la strategii variate de ascultare activă și de negociere a informației și a relației cu interlocutorii

- 1.4. Evaluarea comportamentelor și a atitudinilor comunicative, identificând strategii personalizate în funcție de profilul psihologic, de interesele și de nevoile fiecăruia

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

- 2.1. Recunoașterea modurilor în care sunt organizate informațiile din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.2. Compararea diferitelor puncte de vedere exprimate pe marginea unor texte diverse
- 2.3. Adecvarea atitudinii și a practicilor de lectură în funcție de scopul lecturii
- 2.4. Dezvoltarea competenței de lectură prin diversificarea activităților consacrate cărții

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

- 3.1. Redactarea unui text complex, având în vedere respectarea etapelor procesului de scriere și selectarea unor structuri adecvate intenției de comunicare

Limba română	Redactare	Comunicare orală	Interculturalitate
Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: derivarea, compunerea; cuvânt de bază și cuvânt derivat. Valori stilistice ale diminutivelor. Familia lexicală. Îmbinări libere de cuvinte și locuțiuni. Variație stilistică. Selecția lexicală în limba vorbită și în limba scrisă. Limbaj popular. Variație regională a limbii. Termeni științifici. Confuzii paronimice. Pleonasmul	Tipare textuale de structurare a ideilor: definiție, clasificare, exemplificare. Stil: originalitate, concizie, eufonie	Tracul comunicativ. Strategii de gestionare a tracului comunicativ	Elemente de mitologie românească. Despre limba și cultura țărilor din vecinătatea României
Pronumele personal și reflexiv (actualizare). Pronumele posesiv și adjectivul pronominal posesiv. Pronumele demonstrativ și adjectivul pronominal demonstrativ. Folosirea corectă a pronumelor și a adjectivelor pronominale: interogativ, relativ, nehotărât, a adjectivului pronominal de întărire. Pronumele și adjectivul pronominal negativ și negația în propoziție. Posibilități combinatorii ale pronumelor și ale adjectivelor pronominale	Tipare textuale: „întrebările jurnalistului” (cine? ce? când? unde? de ce?)	Principii de interacțiune: negocierea semnificației și a relației cu interlocutorul. Atitudini comunicative: respect, toleranță	Contacte culturale

3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unor texte diverse, care urmează a fi prezentate în fața colegilor

3.3. Utilizarea unor surse diverse pentru realizarea de texte originale

3.4. Evaluarea comportamentelor și a atitudinilor eficiente sau adecvate de redactare, aplicând în activitățile curente de redactare strategiile învățate, personalizate în funcție de profilul psihologic, de interesele și de nevoile fiecăruia

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

4.1. Folosirea structurilor morfosintactice ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea clară și precisă a intențiilor comunicative complexe

4.2. Exprimarea clară a intenției comunicative prin corelarea achizițiilor lexicale și semantice cu cele sintactice și morfologice din limba română standard

4.3. Aplicarea conștientă a regulilor și a convențiilor ortografice și ortoepice pentru o comunicare corectă

4.4. Raportarea conștientă la normă în exprimarea intenției de comunicare, din perspectivă morfosintactică, fonetică și lexicală

4.5. Dezvoltarea gândirii logice și analogice, prin valorificarea competenței lingvistice, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții

5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

5.1. Compararea unor tradiții românești cu tradiții din alte culturi

5.2. Compararea unor elemente privitoare la cultura proprie și la cultura altor popoare

TEST

Timpe de lucru: 50 de minute. Punctaj total: 100 de puncte. Se acordă 10 puncte din oficiu.

SUBIECTUL I. Citește textul și rezolvă cerințele, folosind varianta tipărită a testului din manualul digital.

Musafirul

(fragment)

de Emil Gârleanu

În lungul câmpiei arse, pustii, se înalță doar un singur pâlc de sălcii ce ocrotesc, sub umbra deasă a crengilor despletite, un izvor din care și ele își sug viața. Izvorul curge subțire, întinzând în față, ca pe o năframă, o baltă mică, pe care, uneori, o împunge, ca un ac de aur, câte o rază de soare.

În frunzișul sălciilor acestora se strâng stori întregi de păsări, de stau ziuca întreagă să se adăpostească de căldura cotropitoare. Privighetori, scatii, măcălendri, sticleți, floreni,

câte și mai câte alte neamuri de zburătoare, toate își găsesc aici sălașul. E un ciripit, un piruit, spre seară, de te crezi în rai.

Nimeni altcineva nu calcă sub acest umbrar singuratic. Și păsările trăiesc ca-n împărăția lor...

Azi e o zi înăbușitoare. E în iulie. Aerul undulează, pare că-i răsuflul pământului ostenit de alergătura lui prin haos. Păsările se cobor pe fiecare clipă să ia în gură câte o picătură de apă din izvorul rece care se prelinge, argintiu, în ciuda arșiței.

1. Notează X în dreptul fiecărui enunț, pentru a stabili dacă este adevărat sau fals.

6 puncte

Enunț	Adevărat	Fals
a. În text este descrisă o zonă de munte.		
b. Păsările beau apă dintr-o fântână.		
c. În frunzișul sălciilor își au cuib sticleți.		

2. Precizează, în unu-două enunțuri, o trăsătură a textului descriptiv identificată în text, ilustrând-o cu o secvență de 5-10 cuvinte, care să îți susțină alegerea.

4 puncte

3. Crezi că imaginea naturii vara poate provoca încântare? Motivează-ți părerea în 30-50 de cuvinte, valorificând textul dat.

6 puncte

4. Identifică în text un cuvânt care conține diftong și precizează diftongul.

4 puncte

5. Alcătuieste câte un enunț cu un cuvânt din text și cu un omonim al acestuia.

6 puncte

6. Realizează un enunț în care să folosești cu sens figurat un cuvânt care este utilizat cu sens propriu în text.

4 puncte

7. Indică valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: E un ciripit, un piruit, spre seară, de te crezi în rai.

4 puncte

8. Trece un verb din text aflat la modul indicativ la conjunctiv, prezent și la condițional-optativ, prezent, persoana I, a II-a și a III-a, singular.

6 puncte

SUBIECTUL II. Imaginează-ți o întâmplare care să se petreacă în spațiul descris în fragmentul dat. Relatează-o într-un text de 80-100 de cuvinte.

50 de puncte

Punctajul pentru text: conținut – 40 de puncte; redactare – 10 puncte (corectitudine gramaticală – 2 puncte; respectarea normelor de ortografie – 2 puncte; respectarea normelor de punctuație – 2 puncte; încadrarea în numărul de cuvinte – 2 puncte; scris citeț – 2 puncte)

UNITATEA I

Despre identitate

„ Fii tu însuși.
Oricare altul
este deja luat. ”

Oscar Wilde
(1854-1900, scriitor irlandez)

Cine ești? Ce te face unic(ă)? Cum acționezi? Cum te descrii? Ce poveste spui despre tine? Cum interacționezi cu ceilalți? Rămâi la fel sau te schimbi de-a lungul timpului? Cum distingi între trăsăturile esențiale și cele neesențiale, nerelevante ale unei persoane?

Lectură. Textul narativ literar

Cișmigiu & Comp. de Grigore Băjenaru

Lectură. Personajul. Mijloace de caracterizare

Lectură. Comunitatea de dialog

Limba română. Varietatea în descrieri. Atributul

Redactare. Recenzia

Comunicare orală. Podcastul și masa rotundă

Interculturalitate. Personaje de poveste

Evaluare. Test

Clubul de lectură

1. Amintește-ți când ți-ai pus ultima dată întrebarea „cine sunt eu?”. Ce răspuns/răspunsuri ai dat? Consideri răspunsul/răspunsurile valide/adevărate și în acest moment sau crezi că poți formula altul/altele? Care ar fi acesta/acestea?
2. Pune în ordinea importanței – de la *nesemnificativ* la *esențial* – următoarele aspecte, în funcție de nivelul la care acestea definesc, în opinia ta, identitatea unei persoane:
 - vârsta
 - educația
 - ocupația
 - calitățile/abilitățile
 - familia
 - personalitatea
 - prietenii
 - caracterul
3. Argumentează de ce emoțiile sau trăirile pot influența identitatea unei persoane și modul în care este ea percepută. Povestește-le colegilor o întâmplare pe care o consideri semnificativă pentru impresia pe care le-ai făcut-o celor din jurul tău.
4. Care este primul cuvânt care îți vine în minte când te gândești la momentele pe care le petreci la școală? Alege din următoarea listă o variantă de răspuns pe care o consideri adecvată asocierii pe care o faci sau indică o alta, conform părerii tale: prieteni/profesori/competiție/joacă/neliniște/incurajare/fericire/stres.

Despre text și autorul său.

Cișmigiu & Comp. este un roman publicat de scriitorul **Grigore Popescu-Băjenaru** în anul 1942 și este inspirat din întâmplările trăite de autor, în ipostaza de elev al unui liceu faimos din București, care astăzi se

numește Colegiul Național *Gheorghe Lazăr* și se află, ca în vremea adolescenței romancierului, lângă parcul Cișmigiu. Cartea s-a bucurat de succes chiar din momentul publicării, datorită manierei în care autorul evocă figuri din universul familiei și al școlii și ritmului alert în care el relatează evenimente având caracter anecdotic. Cu siguranță, te va captiva și pe tine!

Cișmigiu & Comp.

de Grigore Băjenaru

Capitolul V | La *Tinerimea Română*

În clasa a II-a*, la Limba română, l-am avut profesor pe *Toma Dicescu*, un dascăl tare bun, de modă veche.

Era bătrân, în ultimul său an de învățământ, căci în anul următor a ieșit la pensie.

Mărunt și gras, cu mustați și cioc, cu ceas de aur purtat la vestă, Nea Tomiță, cum îi ziceam noi, ne făcea lecții frumoase.

Era un om de o rară sensibilitate și avea pentru scriitorii noștri clasici un adevărat cult. [...]

Toma Dicescu nu ne da nicio compunere de făcut acasă, fără să nu ne dicteze planul minuțios întocmit în clasă, așa că, oricât de slab ai fi fost la Limba română, era peste putință să nu scrii ceva pe caiet.

Izbutisem să fac câteva compuneri și teze bunicile, și cu toate că mă avea în ochi de silitor la materia lui, Nea Tomiță nu-mi pusese niciodată mai mult de opt, din pricina purtării.

Totuși, când de la Cancelarie s-a cerut o listă cu cei mai buni din clasă la Română, ca să-i înscrie la concursurile de la „*Tinerimea Română*”, Nea Tomiță m-a trecut și pe mine, printre alții, care aveau note mai mari de opt.

Pe vremea mea, prin 1919-1920, concursurile la „*Tinerimea Română*” se țineau pe la sfârșitul anului școlar.

Era prin mai. Toma Dicescu a intrat în clasă și, după ce i-a strigat pe cei care aveau să se prezinte la concursul de la „*Tinerime*”, a ținut următorul logos:

– Băgați-vă bine în cap ce am să vă spun! O să vă dea o lucrare... un subiect din acelea pe care le-am făcut și răsfăcut tot anul... așa că n-are de ce să vă fie teamă! Asta nu înseamnă, însă, că e o teză obișnuită, trimestrială, așa cum ați dat la liceu. E ceva mult mai serios... Lucrarea o citește o comisie compusă din

* echivalentă clasei a VI-a actuale

trei profesori de Limba română! Vi se dă timp de scris două ore... să tot scrieți! Gândiți-vă bine, însă, înainte de a începe... Nu vă repeziți la scris, ca pe urmă să vă poticniți și să nu știți încotro s-o luați. Faceți-vă planul cu multă grijă, în gând, bineînțeles, fiindcă pe hârtie nu cred să vă dea voie!

Căutați să scrieți cât mai curat și mai frumos, pentru că și asta are multă însemnătate... Este primul lucru cu care face cunoștință profesorul, înainte de a ști conținutul tezei. Și, până să vezi că omul e cumsecade, îi observi mai întâi îmbrăcămintea, deși se mai spune și astăzi că „*nu haina face pe om*”... Deși asta are rost în anumite împrejurări... Mai târziu o să vă convingeți voi înșivă că toate proverbele trebuie înțelese mai adânc; dar nu despre asta e vorba acum...

Deci, căutați să scrieți caligrafic! Țineți seama de punctuație și de ortografie! Oricât talent ați avea voi, dacă nu scrieți corect, n-ați făcut nicio ispravă.

Exprimați-vă ideile în propozițiuni și în fraze cât mai limpezi cu putință. Lăsați la o parte cuvintele străine de limba noastră și stilul întortocheat... asta e treaba scriitorilor mari!

Nu vă grăbiți deloc. Să nu vă impresioneze faptul că cel de lângă tine scrie de zor și că o să ți-o ia înainte. Lasă-l să scrie! De unde știi că nu scrie prostii? Și zece pagini proaste nu fac cât un rând dintr-o pagină bună.

Și acuma, vă doresc din tot sufletul succes! Examenul e mâine, la ora 8 de dimineață, și se dă la Facultatea de Litere.

Voi veniți la liceu la 7 și un sfert, că aveți să plecați cu pedagogul... Și, băgați-vă bine în cap ce vă mai spun, gândiți-vă tot timpul că, dacă vreunul dintre voi va reuși, succesul nu este numai al lui, personal, sau al clasei noastre, ci al întregului liceu! Nu prea-mi vine să cred c-o să faceți vreo ispravă, că aveți de dat piept cu cei mai buni elevi de la toate liceele din România, dar în sfârșit!... Și acum să ne vedem de lecția noastră. Ce-am avut pentru astăzi?

Din clasă răspunseră mai multe glasuri aproape în același timp:

– „*Portretul unui coleg!*”

– Așa! Foarte bine... să ne citească... Pleșoianu Mihail.

[..]

N-am putut să-mi concentrez atenția la lecție, o clipă măcar... Cuvintele profesorului îmi făcuseră multă plăcere și-mi strecuraseră în suflet un fel de mândrie, dar mă puseseră pe gânduri. Cum să te măsoari cu elevii tuturor liceelor din România?! Și aleși dintre cei mai buni la Română?! Într-adevăr că era o încercare la care parcă îmi era teamă să mă înham.

Când i-am spus tatii că n-aș vrea să mă prezint la concurs, ca nu cumva să mă fac de râs, s-a supărat și m-a luat peste picior, spunându-mi că sunt un elev de nimic, care nu merit încrederea profesorilor mei...

Nici el nu e convins că am să fac vreo ispravă; dar, dacă am fost înscris, trebuie să mă duc!

Și m-am dus!

Concursul s-a dat la Facultatea de Litere, în amfiteatrul cel mare, care cuprindea atâția elevi, sau de două ori pe atâția ai clasei a II-a, câte licee erau în țară.

Sumedenie! Un zgomot, de-ai fi zis că te afli într-un uriaș stup de albine. Și toți elevii vorbeau odată... Parcă erau strânse la un loc cinci, șase clase!

La ora 8 și 10, gălăgia încetă ca prin farmec! Intrase profesorul.

După ce ne dete câteva instrucțiuni, luă creta și scrise subiectul pe tablă:

O poveste

Nedumerirea se zugrăvea pe fețele tuturor. Unul dintre noi întrebă:

– Dacă nu vă supărați, vă rog, cum „o poveste”? Adică să facem noi o poveste din capul nostru?

Profesorul, amuzat, surâse îngăduitor:

– Nu, dragul meu, nu vă cer să-mi scrieți o poveste născocită de voi, ci o poveste pe care o știți de undeva; ați citit-o mai demult în vreo carte sau v-a povestit-o cineva; deși, dacă vreunul dintre voi e în stare să scrie o poveste din capul lui... cu atât mai bine!

Nici nu mă gândeam și nici n-aș fi putut, cu toată bunăvoința, să scornesc atunci, la comandă, o poveste frumoasă, deși aș fi dorit din tot sufletul.

Povești știam eu, multe; însă mai toate erau lungi, și n-aș fi avut timp să termin niciuna din ele. Aveam ambiția să scriu o poveste nu prea cunoscută... Știam de la tușa Dumitra din Căciulați, satul nostru, câteva povești poznașe cu animale, povești împeștrite¹ cu versuri cam deocheate², așa că nu mergeau; iar ca să le redau fără versurile respective însemna să le răpesc tot farmecul!

În mintea mea începuseră să danseze fantastic, într-o ciudată armonie: *Feți-Frumoși*, alături de *Zmei* și *Ilene Cosânzene*, *Statu-Palmă-Barbă-Cot*, toate zilele săptămânii în chip de sfinte, în frunte cu *Sfânta Duminică!*

Nu mă puteam hotărî la niciuna dintre cele citite, și nici nu ar fi avut haz... Trebuia să scriu una dintre poveștile pe care le auzisem!

Începui să mă neliniștesc. Trecuse un sfert de oră, în care timp muiasem tocul în călimară de 7-8 ori, iar coala de hârtie, frumos ștampilată în colțul din stânga cu „*Tinerimea Română*”, era tot albă!

Și colegul meu de clasă, Constantinescu Dumitru, un băiat foarte talentat și cu trei ani mai mare ca mine, scria de zor!... Iar eu nici nu mă hotărâsem încă ce poveste să scriu...

Și deodată, ca un fulger îmi spintecă mintea povestea pe care aveam s-o scriu și la care nu mă gândisem până atunci... Mi-o spusese mai demult îngrijitoarea școlii unde era tata

director, o ardeleancă, *Ana Baștea*, într-o zi de toamnă rece și târzie, pe când stam la gura sobei și mâncam dovleac copt.

N-o mai auzisem până atunci și nici n-o citisem în vreo carte; așa că o găseam cea mai potrivită, spre a fi povestită în cazul de față. Era vorba despre isprăvile unor pungași din cale-afară de isteți.

[...]

Când am sosit acasă de la concurs, i-am găsit pe ai mei la masă, gata să-nceapă să mănânce.

Cum era și firesc, m-au întrebat ce subiect ne-au dat și ce am făcut la examen.

– Ne-a dat să scriem o poveste pe care o știm, cu cuvintele noastre.

– Ei, și tu ce poveste ai scris?

– Păi... ce să scriu... o poveste pe care o știam de la Ana... cu niște pungași isteți!

– A, cap sec! scrâșni tata din dinți la mine... Cui ăi fi semănând, nu știi! Numai pungași, hoți și haiduci îți umblă prin minte... Numai *lancu Jianu* și *Ghiță Cătănuță!* Aventurile lui *Sherlock Holmes!* Altceva mai știi? Mai citești tu altfel de cărți?

Tata își continua rechizitoriul³, iar eu îl ascultam mirat că este atât de furios pe eroii mei, care-mi dăduseră atâtea emoții și-mi procuraseră atâtea ore de nevinovată plăcere...

– Auzi, nu mai știa dumnealui alte povești. Cu împărați..., cu zâne..., cu *Feți-Frumoși*..., cu *Zmei*, cu... în fine... n-a găsit de scris altceva decât isprăvile unor hoți! Numai hoți și haiduci... N-ai să faci nicio ispravă! Cine știe ce gogomăanii ăi fi scris! Crezi că o să le placă ălora de la „*Tinerimea*” povești de astea?

Deși mă făcusem mic și mă cuprinsese sfița și-mi părea rău de timpul pierdut în dimineața aceea frumoasă de primăvară, totuși cutezai să-i răspund:

– Eu nu-nțeleg de ce ești atât de nverșunat? Ce, numai mie îmi plac toate astea? N-a scris și Ghica, în „*Scrisorile*” lui către Alecsandri, două povestiri cu *lanca Jianu* și cu *Tunsu*? N-a scris și Nicu Gane două povestiri cu haiduci: „*Aliuță*”, cu haiducul *Bujor*, și „*Șanta*” cu Codreanu? N-a scris și N. D. Popescu: „*lanca Jianu, zapciu*”⁴ și „*lanca Jianu, căpitan de haiduci*”? Și apoi, Bucura Dumbravă romanul „*Haiducul*”, tot cu viața lui *lanca Jianu*, care, la urma urmelor, nu era un haiduc ca toți haiducii, că era de neam boieresc și fusese mai înainte zapciu?!

– Hm... hm! tuși tata, că nu prea-i convenea pomelnicul⁵, de care rămase foarte surprins, neașteptându-se la această bibliografie haiducească – dar de unde le mai știi toate astea?

– Le-am citit în biblioteca ta, unde am mai găsit și „*Aventurile celebrului detectiv englez Sherlock Holmes*” și „*Arsène Lupin*”!

– Hm! Așa îmi trebuie, dacă țin biblioteca descuiată, să-și bage nasul în ea toți neghibii! Dumnealui citește d-astea... *Boccaccio* și *Kikirezul!* [...]

– Păi, dacă nu trebuiesc citite, de ce le ții în bibliotecă? Pune-le pe foc!

– Obraznicule, acum îmi faci și tu morală? Alea să le citești mai târziu... Acum să citești: „*Cuore*”... „*Micul Lord*”... „*Singur pe lume*”... „*Robinson Crusoe*”...

– „*Gulliver în țara piticilor*”... „*Cinci săptămâni în balon*”... continuai eu în răs. Le-am citit și p-astea de câte două, trei ori, dar m-am plictisit de ele, mai vreau și altfel de cărți!

– Ah, cui Dumnezeu ăi fi semănând, nu știu, că m-ai scos din pepeni!

Dar abia mă lăsă tata, că mă luă mama în primire:

– Colegul tău Vasile Velciu mi-a spus că ai de gând să te faci haiduc! E adevărat?

– Da, e adevărat că mi-ar plăcea să mă fac haiduc..., dar mai târziu!

– Ai auzit ce-i dă dracul prin gând?! Haiduc?! Cine a mai pomenit haiduci pe vremurile astea?

– Dacă n-a pomenit, o să pomenească cu mine!

– Ah, zevzecule, mă apostrofă tata din nou, d-ai n-ai să faci nicio ispravă la „*Tinerime*”, că-ți umblă prin cap numai blestemății. Masă e asta, ori foc?

– Ce sunt eu de vină, dacă tu ai nervi?...

– Te poftesc să fii cuviincios. Și dacă mai îndrăznești să ai atitudinea asta impertinentă față de tat-tu, pe viitor te trimit să mănânci la bucătărie!

– Cel puțin acolo am să mănânc liniștit!

– Ieși afară, măgarule!

– Bine, tată! spusei eu, accentuând pe ultimul cuvânt; și ieșii cât mai repede, că mă puteam aștepta la cine știe ce binecuvântare!

În ziua aceea am mâncat la masă cu Ana, care-mi spusese povestea celor „*Cinci pungași isteți*”!

Desigur că, după aprecierile prea puțin favorabile ale tatii asupra subiectului ales de mine la concursul de Limba română de la „*Tinerime*”, era exclus să mă aștept la vreun rezultat frumos.

Așa că, în ziua când s-a anunțat la liceu împărțirea premiilor la „*Ateneul Român*”, am fost la fel de impresionat ca și când aș fi aflat că acceleratul de Timișoara va pleca din Gara de Nord la 16 și 40.

Și nu m-am dus să asist și eu la împărțirea premiilor.

S-au dus, în schimb, foarte mulți colegi de clasă și de liceu, căci, pretindeau ei, e o festivitate foarte interesantă... cu program artistic: muzică, recitări, teatru...

A doua zi de dimineață, însă, când am intrat în clasă, am fost foarte surprins de atitudinea colegilor mei și, la un moment dat, n-am știut ce să cred că s-a întâmplat!

Am fost primit cu urale și mi s-a făcut o manifestație de simpatie în toată regula.

– Uraa!... Bravo, Băjenarule!

– Să trăiești, mă, felicitările noastre!

– De ce n-ai fost ieri la „*Ateneu*”, că ai luat premiu?

Eram convins că e o glumă. Să știi că ăștia vor să-și bată joc de mine, că am concurat și n-am făcut nicio ispravă!

– Hai, dom'le, lăsați gluma, că nu-mi arde de râs așa de dimineață!

– Zău, mă, că ai luat premiu! Te-a strigat președintele, Nae Dumitrescu, pe scenă, și ai noștri au spus că lipsești.

– Pe onoarea voastră, mă?

– Pe! Zău, dacă-ți spunem, ce naiba!? Auzi, că să te duci la sediul „Tinerimii” și să-ți iei premiul: niște cărți și diploma!

– Să fiți voi afurisiți, că nu mă duceți?

– Să fim, mă, na..., ce mai vrei? Mai întrebă și pe alții, dacă nu ne crezi!

– Bine, mă, vă cred, dacă v-ați jurat, acu' vă cred!

– Să-l fi văzut pe Barbă cum se mai umfla în pene când a strigat: „Popescu-Băjenaru Grigore din clasa a II-a A, Liceul Lazăr din București, de sub direcția domnului Constantin Ionescu”. N-a mai luat niciunul premiu de la noi. Tu ești singurul lăzărist!

Mi-am simțit tot trupul inundat de o fericire necunoscută până atunci și, răutate copilărească, primul meu gând nu a fost la bucuria pe care credeam că am s-o fac părinților, cât mai cu seamă că am să-i pot lua la vale pe tema subiectului. Să vedem ce-o să mai aibă tata de spus acum?

Întâmplător, în ziua aceea, ora a doua aveam *Limba română*.

Nea Tomiță a venit cum a sunat de intrare. Era foarte emoționat și, după ce notă grăbit absenței, se ridică, se dete jos de pe catedră, veni în fața băncii mele și-mi puse mâna pe cap a mângâiere, spunând:

– Băieți, după cum cred că ați aflat cu toții, munca mea stăruitoare cu voi, la Limba maternă, timp de un an, nu numai că n-a fost zădărnice, dar a dat rezultate la care nu mă așteptam! Colegul vostru, Băjenaru, a obținut premiul al treilea la concursul pe țară de la „Tinerimea Română”! Nu este numai un succes al lui, personal, ci este un succes al clasei voastre, ba mai mult decât atât: un succes al liceului vostru! (Acum mă simții obligat să mă ridic în picioare, cu mâna

lui pe capul meu!) Eu îl felicit din toată inima, lucru pe care desigur că voi l-ați făcut cu mult înaintea mea, și-i urez să aibă parte în viață de succese cât mai frumoase! Mă bucur cu atât mai mult, adăugă el, cu cât, băieții mei dragi, sunt bătrân... acesta este ultimul meu an, așa putea spune chiar – pentru că ne aflăm la sfârșitul anului școlar – ultimele zile de învățământ ale mele! Anul școlar viitor mă va găsi pensionar... Colegul vostru mi-a hărăzit bucuria neașteptată ca un elev de-al meu să fie distins cu un premiu de „Tinerimea Română”! Acum nu înțelegeți voi prea mult... mai târziu, însă, o să vă dați seama de însemnătatea acestui lucru atât de mic în aparență. Să trăiești, Băjenarule!

De felul meu eram cam zurbagiu în școală și nu pierdeam niciun prilej ca să fac glume, stimulat mai mult de faptul că-i vedeam pe colegii mei râzând cu poftă și distrându-se mai ceva ca la teatru.

Pe Nea Tomiță îl necăjisem de multe ori.

De data asta, nu știu de ce, însă, ochii au început să mă usture fără de voia mea... să simt săgeți prin ei... și m-au podidit lacrimile! Bietul Nea Tomiță Dicescu nu vorbise niciodată atât de pătrunzător!...

Și cum se nimerise ca tocmai eu, zurbagiul care-l supărasem de atâtea ori, să-i fac o bucurie atât de mare pentru cariera lui dascălească!

Mi se părea ceva cu totul nemaipomenit, dar așa era!

Ora a continuat în mod obișnuit. Nea Tomiță ne-a cetit mai departe nu mai știu ce fabulă de Grigore Alexandrescu și tot timpul m-a privit surâzător, ca un Moș Crăciun din pozele de un leu de la librărie!

[...]

Tot în ziua aceea am fost chemat la Cămară, ca să mă cunoască toți profesorii. Unii dintre ei mă priveau cu aceeași curiozitate cu care privești un câine pipernicit, care a scăpat de la înec un om în toată firea! Știi că este așa, și totuși parcă nu-ți vine să crezi! Se vede că se așteptau să fiu ceva mai impunător, mai bine îmbrăcat și mai inteligent decât făceam impresia.

Bineînțeles că m-au felicitat toți în cor. N-au dat mâna cu mine decât Barbă și Barosanul – care a fost cel mai vesel de premiarea mea. [...]

Barbă a găsit de cuviință să-mi adreseze câteva cuvinte de circumstanță, felicitându-mă călduros, și am plecat.

Peste cinci ani, ca elev în clasa a VII-a modernă, aveam să stau din nou în Cămin, în fața aceluiași profesor, de astă dată, însă, într-o postură cu totul neașteptată și aproape de necrezut pentru un școlar.

[...]

Tata nu s-a arătat prea impresionat de toată povestea asta. În schimb, mama nu știa ce să-mi mai facă de bucurie!

A mers cu mine la sediul „Tinerimii Române”, ca să-mi iau premiul și diploma, și-acolo n-a mai încetat tot timpul – mă făcusem roșu ca un rac fiert de rușine: „Fiul meu, în sus, fiul meu, în jos” – încât a trebuit să-i șoptesc, cu riscul de a o supăra: „Mai taci, mamă, din gură, ce naiba?!”

Pe lângă cărți și diplomă, secretarul „Tinerimii” mi-a dăruit și o mapă foarte frumoasă, cu două scoarțe de pânză roșie, în formă de caiet, cu vreo șase coale de sugativă înăuntru, pe care am păstrat-o până astăzi!

Mama, în culmea fericirii, m-a plimbat cu trăsura prin tot orașul, mi-a dat o înghețată la „Dobriceanu” și mi-a cumpărat pentru acasă un carton mare cu prăjituri de ciocolată.

¹ împeștriat – (aici) presărat

² deocheat – (figurat) necuviincios

³ rechizitoriu – (figurat) acuzare gravă și violentă

⁴ zapciu – (învechit) persoană însărcinată cu strângerea dărilor

⁵ pomelnic – (familiar sau ironic) listă sau enumerare lungă de nume

Înțelegerea textului

5. Alege din lista de mai jos cuvântul care arată impresia de lectură pe care ți-a lăsat-o textul sau propune tu o alta, justificându-ți opțiunea în două-trei enunțuri scrise:
 - amuzament • tristețe • încordare
 - nostalgie • revoltă
6. Care dintre situațiile prezentate în text ți se par familiare? Explică răspunsul tău, oferind două argumente.
7. Formulează ideile principale și ideile secundare pe baza textului studiat.
8. Identifică momentele subiectului în textul din manual. Notează în dreptul fiecărui moment cuvântul-cheie care te-a ajutat să îl delimitezi.
9. Extrage din text trei indici de timp și trei indici de spațiu. Care crezi că e rolul fiecărei categorii în narațiune? Explică fiecare rol în câte două-trei enunțuri.
10. Notează **A** pentru *adevărat* și **F** pentru *fals* în dreptul fiecărui enunț de mai jos, în conformitate cu informațiile oferite de text:
 - a. Narațiunea este la persoana a III-a.
 - b. Fragmentul are caracteristicile unui text continuu.
 - c. Tonul folosit în relatare este sobru și grav.
 - d. Întâmplările au caracter fantastic.
11. Identifică în text, pentru fiecare reper din lista de mai jos, câte două elemente care pun în evidență:
 - a. atmosfera din familie;
 - b. apropierea dintre colegi;
 - c. respectul față de profesor.
12. **Lucru în echipă.** Rezumați textul în clasă, prin metoda ștafetei.
13. Documentează-te despre activitatea literară a lui Grigore Băjenaru, folosind ca sursă pagina dedicată acestui scriitor pe website-ul Muzeului Național al Literaturii Române.
 - a. Ce alte cărți a scris autorul?
 - b. Ce elemente din biografia autorului pot fi relevante/importante pentru textul analizat?

Descoperă activități multimedia în manualul digital.

Personajul. Mijloace de caracterizare

Lectură. Personajul. Mijloace de caracterizare

Nu-i așa că ți s-a întâmplat cel puțin o dată să te gândești că o persoană din preajma ta seamănă cu un personaj literar dintr-o carte? Sau că ai admirat o calitate la unul dintre eroii cărților citite? Dacă ai făcut oricare dintre exercițiile de imaginație propuse, ai un răspuns la întrebarea: *de ce este important personajul literar?* Dacă nu ai reflectat încă la aceste lucruri, vei găsi răspunsuri în lecție. Descifrarea unui personaj literar este un ajutor important în stabilirea relațiilor cu cei din jurul tău. Înveți atât prin informație (din texte nonficionale), cât și prin imaginație (din texte ficționale).

Amintește-ți! Autorul, naratorul și personajul sunt instanțe ale comunicării narative, despre care ai învățat în clasa a VI-a.

Autorul aparține lumii reale, are o identitate concretă și este persoana care concepe și care scrie textul.

Naratorul și personajul aparțin lumii ficționale. *Naratorul* este vocea din text căreia autorul îi încredințează relatarea întâmplărilor. El poate povesti la persoana I (narator subiectiv) sau la persoana a III-a (narator obiectiv). *Personajul* nu trăiește decât în lumea imaginată în text și este centrul de interes al evenimentelor.

În narațiunile la persoana I, personajul și naratorul reprezintă una și aceeași instanță, numită **personaj-narator** (sau narator-personaj).

1. Privește imaginea următoare și precizează numele personajului înfățișat (poți face asta singur sau cu ajutorul profesorului, care îți va oferi detalii suplimentare). Numește două motive pentru care crezi că este celebru, bazându-te pe informațiile deținute de tine sau pe cele obținute de la profesor.

2. Citește următoarele trei afirmații și exprimă-ți **acordul sau dezacordul** cu fiecare dintre ele, explicând punctul tău de vedere în două-trei enunțuri.

- Personajul literar este cu atât mai bine înțeles, cu cât este mai evidentă legătura sa cu viața reală.
- Impactul personajului asupra cititorului este în strânsă legătură cu varietatea detaliilor despre personaj, oferite de autor.
- Există tipuri de personaje literare care, indiferent de epoca în care au fost create, pot reprezenta modele/antimodele de comportament.

3. Cu ce personaje interacționează personajul-narator din textul-suport? Grupează-le sub următoarele emoticoane, în funcție de **tipul de relații pe care le stabilește cu personajele** (de cooperare și/sau de conflict).

Model: Grigore – tatăl său (conflict)

4. Precizează, pentru fiecare dintre personajele menționate la exercițiul anterior, câte o **trăsătură** (fizică/de personalitate). Indică o secvență care te-a ajutat să o identifici.